

Gabriel Rebassa i Bisquerra

PREGÓ DE SETMANA SANTA

Felanitx, 1981.

A la Confraria de
St. Agustí patrocinada
dora del Egrejé de set-
mana santa.

Gabriel Rebassa

Mossèn

Gabriel Rebassa i Bisquerra

pronuncià aquest Pregó de Setmana Santa

en el Convent de Sant Agustí

el divendres de Passió

Felanitx, 10 d'Abril de 1981.

BENEÏDA I ALABADA
SIA LA SACROSANTA
PASSIÓ DE NOSTRE
SENYOR JESUCRIST.

El Crist pasqual és l'encarnació definitiva de la misericòrdia, el seu signe vivent.

Si totes les benaventurances del sermó de la muntanya indiquen el camí de la conversió i del canvi de vida, la que es refereix als misericordiosos és particularment eloqüent.

L'home obté l'amor misericordiós de Déu, la seva misericòrdia, en tant que ell mateix interiorment es transforma en l'esperit d'aquest amor envers el proïsme.

*Joan Pau II en la seva encíclica
"Rc en misericòrdia"*

Amics i germans en Crist.

Quan m'encarregaren el Pregó de Setmana Santa tot d'una vaig pensar en els Passos o Via-crucis instal·lats en els carrers de la vila. I no és estrany.

Després d'haver viscut tants d'anys al costat mateix del grandios Replà de Sa Font ha quedat gravat dins la meva memòria el Drama del Via-Crucis.

Allà comencen i acaben els Passos de Crist i allà també comencen i acaben els Passos dels felanitxers.

De totes les finestres de les nostres cases surten cada dia gemecs mesclats amb crits d'alegria, i és el Replà de Sa Font una immensa pell de pedra viva que fa ressonar aquestes veus tristes o jubiloses que cobren sentit en el relleu impressionant del Davallament i l'Encontrada.

La gent senzilla entén perfectament aquest llenguatge plàstic, perquè és el seu, i li basta mirar i escoltar

Ja deia St. Pau que allò que manca a la Passió de Crist és del Crist social, no del Crist individual.

No és d'aquell Crist del Gòlgota, prop de Jerusalem, sinó del Crist, prop de Felanitx, que cada dia fa per aquí el seu Via-Crucis i cada any contempla el seu Davallament i he hi troba també l'Encontrada.

*La nit del Davallament
tot el Replà de sa Font
és un fester transparent.*

*La façana de l'església
flameja com un domàs
teixit amb pedres enceses.*

*Alçada està ja la Creu
que enlaira el Cos enclavat
d'El qui morint dóna vida.*

*Avui la Litúrgia diu:
“mirau l'Arbre de la Creu
on moria el Salvador”.*

*La Paraula feta Carn
ha fruitat en aquest Arbre
amb un Crit que és una Espasa.*

*Una Espasa de dos talls
que talla el món amb la sang
del trist relat de la mort.*

*El silenci d'anit sembla
un vidre negre trencat
pel diamant de la Passió.*

*La gent escolta i contempla
la Creu, la Verge i les flames
que calen foc a la fosca.*

*Ja pujen per l'escalera
ja s'enfilen per la Creu
ja senten cops de martell.*

*Són martellades pietoses
són mans de vellut que baixen
lentament aquell Cos mort.*

*Un gest devot i bellíssim
acosta el Fill a la Mare
dreta devora la Creu.*

*Oh dolç encís d'aquests símbols
encesos damunt les pedres
d'aquest Replà tan massís!*

*L'aire quiet sent el vol
de les falzies dels ulls
i l'esglai de veus que canten.*

*La nit del Divendres Sant
la mort s'ha morta d'espant*

*i un cobricel d'esperança
transparenta la recança*

*que neix del cor de la gent
la nit del Davallament.*

Aquesta escenificació feta en el nostre Replà és la resposta dels felanitxers d'avui als seus avantpassats que allà dalt començaren i acabaren el Via-crucis de pedres encara vives pels nostres carrers.

Havien rebut l'herència de l'Evangelí que amb poques paraules pinta el quadre dolorós del primer Via-crucis fet en aquest món: "S'estaven prop de la creu de Jesús la seva mare, Maria, l'esposa de Cleofàs i Maria Magdalena". (Joan, 19 - 25).

Aquestes dones i uns pocs deixebles no feren aquell Via-crucis en la forma tranquil·la i ordenada com la nostra, però el varen viure de ben aprop i devien recordar esglaiats les passes d'aquell Jesús escarnit caminant cap al Calvari per les places i carrers de Jerusalem.

Els cristians dels primers segles no podien sentir-se atrets per una simpatia afectuosa envers la creu. Era un fatídic instrument de suplici que els mostrava massa sovint els cossos torturats dels condemnats a mort en creu i aquesta visió esglaiadora no era gens apta per poder-ne fer un exercici pietós i fins i tot cantat per gent devota.

Des del s. IV la creu deixa de ser un objecte de suplici i comença a rebre la veneració dels cristians que veuen en ella la victòria sobre el pecat.

Els Sants Pares i els escriptors eclesiàstics d'aquells temps ens parlen del Crist crucificat que a través del desert de la seva Passió ens condueix a l'alliberació com un nou Moisès que no defalleix.

La memorable invenció de la Creu per Santa Elena va promoure una nombrosa anada de cristians a Jerusalem, per veure de prop les relíquies de la Passió.

Un dels testimonis més antics el tenim en el relat del s. IV titulat "*Peregrinatio Silviae*" que és la narració de la peregrinació que va fer a la Ciutat Santa una religiosa espanyola anomenada Egèria on conta detalladament la processó que es feia a Jerusalem visitant el Calvari i el Sant Sepulcre.

Amb els anys aquesta processó es va anar allargant per les places i carrers d'aquella Ciutat tan estimada pels cristians que cercaven recordances locals i detalls de les passes doloroses del Salvador.

Així va néixer la processó que encara avui en dia es fa cada divendres a Jerusalem i és coneguda com la Processó dels Llatins.

Aquells agosarats cristians de l'Edat Mitjana no volgueren tancar la seva devoció a la Passió dins el recinte tranquil de ca seva i empesos per la fe peregrinaren a Terra Santa. Públicament en donaren testimoni viu davant una gent que sovint se'n reia d'ells o els atacava de paraula i obra, però ells seguiren l'arriscada manifestació de les seves fervoroses processons que recorrien el camí dolorós de Jesús.

Molts de cristians tanmateix no podien fer aquelles peregrinacions i, quan sentien les descripcions dels peregrins, alçaven, sobre tot per l'Europa central, esglésies dedicades a la Passió i les visitaven en processó, tal com es feia a Jerusalem.

Aleshores Sant Bernat del Claraval predicava venturoses creuades més o manco dissortades, però sens dubte, mogudes per un gran amor al Redemptor que va patir i morir en aquelles terres que estaven en mans del sarraïns, malgrat l'esforç heròic dels cristians.

També ho faria, anys més tard, el nostre Beat Ramon Llull forjant fantasiosos projectes d'alliberació de Terra Santa i escrivint "*Del plant de la Verge*" i "*De la Passió e lo desconhort que hac nostra Dona de son Fill*".

Eren aquells temps en que “qui per fra o per germà tot lo món fou franciscà” i la gent va respondre a la crida de St. Francesc que demanava el pelegrinatge a les fonts netes i transparents de l’Evangeli que ell vivia en una total nuesa d’ànima i de cos.

Aquesta veu bàsicament popular trobà el ressò acadèmic en els escrits de Sant Bonaventura que ensenyà la profunda mística de la Passió. Ell va conèixer de prop l’estigmatització del seu pare i fundador i va veure com els seus germans emprenien l’aventura tan arriscada de la custòdia de Terra Santa. De llavors ençà són els franciscans els qui encara avui dirigeixen el tradicional Via-crucis a Jerusalem, i guarden els Llocs Sants.

Foren els llibres de St. Bonaventura com “*Lignum vitae*” i “*Vitis mistica*” que enfervoritzaren els cristians desitjosos de compartir els dolorosos camins del Redemptor tan ben pintats pel pinzel devotíssim de Fra Angèlico i bellament cantats per Fra Jacopone da Todi en les estrofes del seu ínclit i melodiós “*Stabat Mater dolorosa*”

En els segles XIII i XIV la devoció a la Passió està caracteritzada per la patètica emoció de l’art romànic i el cant gregorià que donà suport als grans músics del Renaixement com Palestrina, Victòria, Bach o artistes com Miquel Angel en la seva Pietat meravellosa.

Tomàs de Kempis havia publicat la “*Imitatio Christi*” i per tota la cristiandat es multiplicaven les meditacions i devocions particulars: *les Cinc Llagues*, *les Set Paraules* i *els Dotze Sermons*.

Els predicadors pintaven amb els colors més vius els dolors soferts pel Salvador des del tribunal de Ponç Pilat fins al Calvari i convidaven la gent pecadora a manifestar públicament el seu penediment.

I com qui treu rosaris d'una capsa, començaren a sortir de les esglésies fileres de penitents que es disciplinaven pels carrers, mentre la gent se'ls mirava compungida i plorosa. Record que a la rectoria d'Andratx hi havia un quadre de penitents que duïen uns assots fereïts i amb la cara tapada mostraven l'esquena destapada i ben vermella de sang.

Aquesta forma cruenta de penitència va desaparèixer dels nostres carrers, però encara a la península hi ha pobles que conserven aquestes exhibicions al·lucinants de fanàtics penitents malaguanyats.

A l'Europa central del segle XV era molt popular la devoció de les visites a les esglésies dedicades a les diferents escenes de la Passió i en els carrers que recorrien hi posaven uns pilars o columnes que senyalaven el lloc on s'aturaven per escoltar i meditar un pas de la Passió tal com es feia a les estacions de Jerusalem.

Precisament aquest nom de "*Statio*" fou utilitzat per primera vegada per un peregrí anglès, William Way, alumne del famós col·legi d'Eton i de llavors ençà es va generalitzar a totes les estacions del Viacrucis actual, predicat i estès per tot el món pels franciscans.

Fou un franciscà italià Sant Lleonard de Porto Maurizio el qui, després d'haver erigit centenars de

Via-Crucis, aconseguí dels Papes la concessió de les més abundoses indulgències.

Es curiós que la fórmula emprada per aquest sant per fer els Passos “*vi prego, Gesù buono, per la vostra Passione, darci il perdono*” és el tradicional “*per vostra Passió sagrada...*” que resam a Mallorca.

Quan aquesta devoció tan popular estava estesa per tots els països cristians va ser atacada per uns religiosos jansenistes i va encendre una furiosa polèmica entre aquests i els franciscans.

Fruit d'aquesta lluita doctrinal fou la profunditzaicó en un problema molt discutit per la gent que no acabava d'entendre com la Humanitat de Crist podia sofrir estant unida a la Divinitat.

Tota vegada que aquesta qüestió va quedar definitivament aclarida pels teòlegs, la devoció del Via-crucis es va unir tan íntimament a la vida religiosa del nostre poble que no hi ha avui en dia cap església que no el tengui erigit en el seu interior.

“Els felanitxers del segle XVIII -diu el nostre historiador Mn. Xamena- al pujar a la muntanya de Sant Salvador i entrar dins l'església d'allà dalt es troben davant les figures del retaule *Passio Imaginis* que llavors es venerava a l'altar major. Les imatges i els records del Santuari quedaven associats amb els de la Passió i Mort de nostre Senyor i hem de suposar que des dels darrers empits de la muntanya fins a l'arribada, els més devots practicaven el Via-crucis i desitjaven que s'assenyalassin d'alguna manera les estacions.

“Això feu Mn. Francesc Celles Serra l’any 1685 col·locant unes creus que a mitjan segle XIX foren substituïdes pels “passos” actuals.

“Les estacions distribuïdes pels nostres carrers foren col·locades per primera vegada o renovades l’any 1734 pel frare franciscà del Convent d’Artà que aleshores venia a acaptar a la nostra vila i tenia posada al carrer anomenat encara del frare.

“Com he dit abans, els franciscans foren els grans propagadors de la devoció dels Passos. Gens estrany és idò, que aquest frare col·locàs pels carrers les imatges del Via-crucis o renovàs les que ja existien.

“Aquestes figures es pagaren d’almoines, i a la devota empresa s’associaren també els Regidors de la Vila que donaren *“tres lliures al frare de Jesús per ajuda de les noves figures dels passos del Via-Crucis que s’han fixat pels carrers de la vila”*.

“En quant a la distribució d’aquests quadrets, he d’observar que no es troben distribuïts d’una manera regular tenguent en compte la distància d’un a l’altre sinó més bé mirant l’amplitud dels carrers, perquè baix d’ell es pogués congregar la gent que practicava la devoció”.

I parlem ara del nostre Calvari.

“A mitjant segle passat el Rector D. Sebastià Serra Cerdà, natural de Pollença, recordant l’oratori del Calvari del seu poble, pensà convertir també en Calvari el Puig del Call de la nostra vila.

“Hi comprà al capdamunt un trosset de terra per construir-hi una capella i començà el traçat del camí en el que hi col·locà unes figures dels Passos en rajoles que l’any 1902 foren substituïdes per uns baixos relleus”.

L’any 1972 tornàrem posar-hi unes rajoles semblants a les primitives - dues de les quals encara es conserven a la façana de l’oratori del Calvari - ja que la ignorància antisemita havia desfigurat els baixos relleus.

“El dimecres sant dia 7 d’Abril de l’any 1852 a les quatre de la tarde hi pujà el clero i poble practicant-hi per primera vegada el Via-crucis llegint-se les meditacions compostes pel mateix Rector Serra”.

Aquesta és la història dels nostres Via-crucis viscuda tràgicament pels nostres avantpassats dia 31 de Març de l’any 1844 quan va caure la timba del carrer Major, i va enterrar més de 400 felanitxers.

“Sola fides potuit tantum mitigare dolorem!” va escriure en llatí clàssic un sacerdot felanitxer Mn. Antoni Martí.

Veritablement un dolor tan gran només pot ésser mitigat per la fe!. La fe identificada amb els arrels més profundes de l’ànima del nostre poble.

L’any passat mateix, des de Roma, un religiós felanitxer, el P. Francesc Andreu, escrivia “Tot i que hagi vist la Terra Santa i el promontori del Calvari sagrat, soplugat per la Basílica del Sant Sepulcre, quan, pensant en la mort de Crist, faig per mor de l’espiritualitat ignaciana “composició de lloc”, no hi

ha remei: El Calvari de Felanitx s'alça com un teló automàtic davant la meva imaginació, i pujant per la costa de la vida, veig que per tot hi ha el Puig del Calvari on Crist agonitza i mor".

"Som creu i calvari pels altres i ho serem per a nosaltres mateixos fins que tot lo que és nostre sia absorbit per la victòria pasqual de Crist".

Per aixó el Papa Joan Pau II en la seva encíclica "*Ric en misericòrdia*" diu: "El Crist, com a crucificat, és la Paraula que no passa. És a la porta i crida al cor de tothom, sense coaccionar la seva llibertat, mirant d'obtenir d'aquesta mateixa llibertat l'amor que és no sols un acte de solidaritat amb el Fill de l'home que sofreig, sinó també "*misericòrdia*" manifestada per cadascún de nosaltres al Fill del Pare Etern".

Aquesta és la paraula clau: "*misericòrdia*". Mn. Costa i Llobera ja ho va deixar escrit a l'ofertament del seu bellíssim Via-crucis: "Mirau-nos com a fills, amb ulls i entranyes de paternal misericòrdia, fent que siem configurats a semblança d'Aquell que ha de ser Primògenit entre molts de germans".

Aquesta fou la misericòrdia dels nostres pares viscuda en la seva pròpia carn i esperit, gravada a les parets dels nostres carrers i enaltida per l'alegria de la Pasqua.

Aquesta també ha de ser la nostra, l'única que tenim per poder donar sentit a la vida que la Balanguera fila confusament amb els treballs dels anys i els dies.

Els felanitxers creients tanmateix, seguirem perfilant aquest teixit incert amb la xalesta claror pasqual que ens deixondeix i aplega cada any a l'amplària inefable de la plaça de Sa Font.

Germans, el camí que anit hem recorregut, seguint els passos dolorosos de Jesús, no tendria sortida si no ens tornàssim trobar al Replà de Sa Font, el Replà dels passos dels felanitxers que vénen o se'n van, el Replà del Davallament que cada any s'endomassa amb l'Encontrada jubilosa del dia de Pasqua i ens transmet el ressò profund de la fe dels nostres pares.

*L'Encontrada se passeja
per la plaça de Sa Font
al·leluia!*

*Va vestida amb un vestit
que només és un sol mot
al·leluia!*

*Ha ballat, plena de gràcia,
un minué de reverències
al·leluia!*

*Pels balcons del campanar
guaiten batalls que repiquen
al·leluia!*

*Amb els pinzells de les ales
esbarts de coloms dibuixen
al·leluia!*

*Les portes de la Parròquia
s'han obert de pinte en ample
al·leluia!*

*Les trompes de l'orgue sonen:
"Regina coeli laetare"
al·leluia!*

*La fe de la gent exulta:
"resurrexit sicut dixit"
al·leluia!*

*I "l'àngel serva enlairada
la llum del ciri pasqual"
al·leluia!*

Al qui, perquè ens estima, ens ha alliberat dels nostres pecats al preu de la seva sang i ha fet de nosaltres un poble reial i sacerdots per servir el seu Déu i Pare, a Ell la glòria i el poder, pels segles dels segles. Amen.

Apocalipsi I-5-6

